

Farkas Edith alapítványi hölgy, a Szociális Missziótársulat főnöknője: *Therapeutikus szempontok a szegényügyben.*

Mélyen tisztelt uraim és hölgyeim!

Romain Rolland: Vous pensez toujours à ce que vous pouvez gagner on perdre: pensez done à ce que vous pouvez donner. Es igaz! Azt mondja, hogy a legtöbb ember lelke el van telve ezzel a két fogalommal: gagner ou perdre; nyereség vagy veszteség. Az egész vonalon, minden értelemben csak ez hevíti őket és csak nagyon kevés százaléka az emberiségnek töri azon a fejét, hogy: donner, donner, adni adni! A szegényügyi bizottságnak és szegényügyi előadásaink látogatóinak, hallgatóinak ez a programja: «adni akarok.» Mindenki, aki a szegénység iránt érzékkel bír, tehát ehhez a kis csoporthoz tartozik. Már most az első s legkönnyebb felelet erre a kérdésre, hogy mit adjunk. Pénzt! Pénzt! Pénzt! És azok, akik materialisztikus hajlammal bírnak, azok minden egyebet szeretnek tagadni, vagy legalább mindent megkérdőjelezni és azt mondják, hogyha valamit, úgy csak, anyagiakat lehet adni a szegényeknek. Mi, akik természetfölötti alapon akarunk állani, mi tagadjuk ezt az anyagelvűséget úgy praxisban, mint teoriában. A szentírás azt mondja, hogy az ember nemcsak kenyérből él, hanem az Úr igéjéből is. Hogy ez mennyire igaz, bizonyíthatják azok, akik ismernek szerencsétlen gazdagokat és megelégedett szegényeket. Ha a materialisztikus felfogás volna igaz, ha csak az kell az embernek, hogy mindene meglegyen, akkor a mi gazdag szerencsétlen ismerőseink dehogyan volnának azok és úgy-e bár megfordítva? Mi tehát nemcsak valljuk, hanem hisszük és gyakoroljuk is, hogy az ember nemcsak kenyérből, hanem nagyon, de nagyon az Ur igéjéből is él. Nekem erről mindig eszembe

jut az a gyönyörű jelenet a szentírásból, amikor szent Péter és János felmennek a jeruzsálemi templomba és a templom előtornácában meglátja őket egy koldus és szellemi vakságából kifolyólag *pénzt* kér az apostoloktól. Szent Péter megáll és reánéz és megsajnálva őt azt mondja: aranyom és ezüstöm nincsen, de tudod, amim van s ami többet ér az aragnál és ezüsthöz, abból adok neked! Nézd én Jézus nevében mondom neked: Kelj fel és menj! Ekkor megnyíltak a koldus szemei, vissza volt adva az életnek. Ő aranyat vagy ezüstöt kért és pillanatnyilag megcsalva érezte magát, amikor az apostol elkezdett neki «prédikálni», de amikor egészségesnek érezte magát, akkor ennek a tapasztalatnak segítségével képes volt a természetfölötti, igazságok világába belépni. Mi csodát nem művelhetünk, de ezek a csodák arra valók, hogy tanuljunk belőlük és szerény működésünkre levonjuk belőlük a nekünk való igazságokat. A szegényügyi tér amúgy is oly tér, amelyen járva, erre a jelenetre jó minél többször rágondolni. Sokszor elfoghat minket ugyan a csüggedés, hogy mindig csak pénzt, protekciót és ismét csak pénzt kérnek tőlünk, de mi is kénytelenek vagyunk megismételni szent Péter feleletét, hogy nem adhatunk, még ha Dárius kincsével rendelkeznének, akkor sem jutna az összes kéregetőknek. Dr. *Lize* híres német szociológus nemrégén egy beszédben rámutatott, hogy a katolikus jótékonykodásban a szociális munkát húzná alá a charitatív munkával szemben, vagyis, hogy foglalkozunk többet a lakáskérdéssel, a biztosítási, gyermekvédelmi, egészségügyi kérdésekkel és segítsünk többet ilyenféle intézkedéssel, mert ez se kerül mindig pénzbe, hanem utánjárásba, szorgalomba, stúdiumba és ezzel is segíthetünk szegényeinken. Ha nincs elég pénzünk, akkor segítsünk más szociális munkával. Tegyük ezt tehát így! Hogyha nem adhatunk szüntelenül pénzegélyt, ne csüggedjünk, hanem gondoljunk arra, hogy először segítsünk lelkileg ahogy tehetjük és azután más utakra is térhetünk. A szegényügyi bizottság szép példát ad a hölgyeknek, hogy szorgalmas miliótanulmányozás után hajlandó a pénzegélyezéshez nyúlni, mint veszedelmes segélymódhoz. Szegényeinken gondolkodva, sokszor eszembe jut Heine strófája: Vergiftet sind meine Lieder, wie könt' es anders sein?!

Valahogy ez a strófa ráillik minden igazán szegény emberre. Azért meg kell tanulni szegényeinkkel szemben az arc mögé látni. Ez egy külön stúdium. Nekünk nőknek van ehhez a természettől nyert külön tehetségünk. Ha mi ránézünk egy ilyen emberre, akkor sok mindent kitalálunk s azt is felfedezzük, hogy mennyiben vergiftet ennek a

szegény embernek a lelke. El lehet ez az ember keseredve. Akárhányszor az elkeseredés vagy a bosszú, vagy a bűnök mérgeznek így. De ezt a mérget ki kell vennünk a lelkéből, hogy megint emberré legyen. Ha azután az ember megtanult az arcok mögé nézni; akkor azt is magtanulja, hogy milyen tónusban kell az illetővel beszélni. Oly szépen mondja Förster egyik könyvében, Krisztus Urunkról oly megható ez a mondat: «Er wusste mit den Müden und Beladencn zu sprechen.» Ehhez azonban érteni kell. Mi is tapasztaljuk, hogy néha fáradtak vagyunk, rosszul érezzük magunkat és ha akkor jön hozzánk valaki és kezd beszélni, olyan kifogyhatatlan és meg nem állítható lendülettel és temperamentummal beszél, hogy az ember csak behunyja a szemét és azt mondja magában, hogy nekem jobb érzésem kell hogy legyen arra, hogy aki ilyen fáradt, azzal nem így kell beszélni. Ezzel az emberrel másként kellene beszélni, mint azzal, akit pihenés után várnak teával, kellemességekkel és jó hírekkel. Az egészen más. Mit den Müden und Beladencn beszélni... Ha például, egy audienciára megyünk, ahol azt látjuk, hogy az a bizonyos nagy úr már kihallgatott 60 embert és már nagyon fáradt, akkor is gondolunk erre a krisztusi vonásra. Ott is, gyakoroljunk irgalmassági cselekedetet és adjuk elő ügyünket röviden és velősen. Fölfelé is kell szociális munkát végezni, ott is nézünk az arcok mögé. Ha szegényünk bizalmatlan, hamis, durva, hitvány vagy akármilyen más rossz tulajdonsággal bir, nekem érzékkel kell bírnom az ő sajátságai iránt és aszerint kell vele beszélnem. Gondolnunk kell továbbá arra a miliőre is, amelyben a beszélgetés lefolyik. Hogy vajjon nem hallja-e valaki beszédünket a mellékszobában? Mert az ilyen szegény lakásokban gyengék a falak és nyitva van ajtó, ablak, úgy hogy kihallatszik a beszéd. Egy szegény ember teljesen elvesztette belénk helyezett bizalmát, mert az illető megfélekezett arról, hogy erről a kérdésről tapintatosan tárgyaljon és nagyhangon tárgyalta az illető szegénynek diszkrét kérdését. Még a leggyarlóbb szegény is részben rendkívül diszkrét és azt akarja, hogy négy szemközt tárgyalják az ő ügyét. Ez is ahhoz a mondáshoz tartozik ugyebár, hogy er wusste mit den Müden und Beladencn zu sprechen. Továbbá idetartozik az is, amit tapasztalatból tudok, hogy káros dolog feleslegesen az ő nyomorukat és különböző bajukat konstatálni. En sok hölgygel végeztem Magyarországon is szegénylátogatásokat és nemcsak a szegényeket figyeltem meg, hanem a társnőimet is, hogy hogyan beszélnek és viselkednek, és egypárszor szenvedtem attól, hogy tisztán naivságból szinte figyelmessé tette szegényünket az ő nyomorúságának speciális voltára. Hány hölgy követte el azt a

hibát, hogy elkezdte rendkívül sajnálni az illetőt így: «Jaj, maguk ilyen szegények!?! Ennyien vannak? Ilyen sovány? Ilyen súlyos munkát kell végezni nap-nap után? És ilyen csekély a fizetése? Hát hogy bírják el ezt a bűdös levegőt?» stb. stb. Mikor aztán azt mondtam társnőmnek, hogy mire való ez, miért mondja el ezeket? azt felelte rá, hogy a szívem sugallta ezeket a kérdéseket. Pedig ez mind más lapra tartozik. Most, ha mi elmegyünk onnan ugyan mi marad vissza ebben a lélekben? Hiába adok ebben az esetben az illetőnek 30-40 koronát, az a sajnálat az oly világitásba helyezte az ő nyomorát, az ő különös, kínos helyzetét, hogy a legnagyobb anyagi segéllyel sem tudom kireparálni az elkövetett hibát. Képzelnék csak el, hogy milyen orvos az, aki a beteghez menet így szól: Ejnye de rossz színben van. Na én nem adok önnek két hónapot sem a maga életéért. Azt hiszem, megköszönnék az ilyen orvost. Nemde? Megköveteljük az orvostól a helyes diagnózist, de azért, ha valakit nem tud meggyógyítani, deprimáló s fölösleges megjegyzéseivel kétségbeesésbe ne kergesse ezt a beteget. A leánykereskedelem elleni mozgalom megalapítójáról, Josephin Buttleről, fennmaradt az a fölséges emlék, hogy mindenkire bátorítólag hatott. Ezt merném ajánlani a szegények látogatóinak is. Ha semmivel sem dicsekedhetünk, ha mi is vagyunk becsapva, legyen meg legalább az a vigaszunk, hogy nem deprimáltunk, hanem emeltünk. Ezt pedig nem lehet másképen elérnünk, minthogyha emberbaráti módon, megfelelő hangon beszélünk a nyomorúságba jutottakkal. Az angol irodalomnak, a szociális jótékonyaságról szóló könyveiben gyakran olvashatjuk ezt a szót: «bread and butter religion». — A praktikus és mégis oly ideális angol ezzel azt akarja jelezni, hogy üres gyomor alkalmatlan az Evangelium befogadására, azért nyomorgó embereknél ne prédikálással kezdjük a missziókat, hanem csillapítsuk először éhségüket s csak azután foglalkozunk lelki kérdésekkel. Nem szabad továbbá túlérzékenyeknek sem lennünk és nagyon kell óvakodnunk attól, hogy a családi kötelekeket siessünk szétbontani. Kítűnő eredményeket értünk el már azzal, hogy züllött családokban egyik vagy másik gyermeket megtiszteltünk azzal, hogy azt mondtuk neki: Te! Én kivethetnék a családoból és intézetbe adhatnám, de nem teszem, mert tudom, hogy neked itt nagy missiód van. Megbízlak azzal, hogy légy édesanyádnak vagy édesatyádnak őrző anyyala. Látnod, szegény édesatyád alkoholista, tönkre tette lelkét a pálinkaivással, mert betege annak. Neked azért nem szabad megvetni őt! Hány gyermek mentette meg már szülőit példával, imával és apostol-

kodással. A Várban volt egy kilencéves fiú és reggelenként kiflit hordott ki. Az egyik barátnóm szóba ereszkedett vele. Újévi borralvót adott neki és így szólt hozzá: de ne vegyél ezen haszontalanságot; ígérd meg nekem, hogy átadod az édesapádnak. A gyerek erre ezeket mondta: Nagysága! Nem veszek rajta haszontalanságot, mert én az antialkoholista mozgalomnak vagyok terjesztője, de az édesapámnak, mert az édesapám . . . annak nem lehet pénzt adni. — Miért nem? kérdeztük. Erre a gyermek sírni kezdett, hogy iszákos az édesapja és a ragyogószemű fiúcska táskájából röpiratokat vett elő, amelyekkel az antialkoholista mozgalmat terjesztette és mutatta a képeket, amelyek az alkoholizmusban szenvedők különböző testi elsenyvedéseit tüntette föl, hogy ilyen betegséget fog kapni az édesapja, akit meg akar menteni és megmutatta végül, hogy miképpen terjeszti a mozgalmat, taggyűjtőívet vett elő; kúriai bírák neveit olvasta fel, akik mind évenként egy korona tagsági díjat fizettek neki, hogy tagjai legyenek az ő mozgalmának. És tényleg ennek a gyermeknek sikerült az apját, ha nem is teljesen megtéríteni, de arra vinni, hogy szégyelte magát, ha visszaesett az iszákosságba. És Förster akárhány példát ír le könyvében arról, hogy mit lehet elérni egy ilyen gyermekkel, akit ahelyett, hogy kivennénk a családból, missiót adunk neki.

Akárhány gyermekben hősiesség szunnyadozik, csak fel kell azt benne ébreszteni. Hiszen a régi kereszténységben a martýrok milyen csodákat műveltek és most ahelyett, hogy ilyen gyermekeket kiragadnánk a nyomorúságból, azt ajánlom, hogy ha kiérzik belőle valami lehetőség arra, próbáljuk felhasználni. A szegény ember, még ha nem is kaphat tőlünk segítséget, akkor is végtelenül hálás, ha vele megtisztelő modorban beszélgetésbe eredünk és hogy kiérzi, hogy komolyan gondolkodunk-e baján! Ismerek olyan szegényeket, akikkel nem volt szerencsém anyagi szempontból és mégis ragaszkodnak hozzánk, mert az anyagi jót képviseltük lelki alakban. Püspök atyánk sokszor mondja el azt, amit *Dosztójevsky* megírt, hogy amikor valakit séta közben meglepett egy koldus az ő kérésével, akkor azt felelte az a koldusnak: most nincsen nálam pénz; bocsáss meg, de kérek testvér fogadd szívesen ezt a kézszerítást. És a szegény koldus nagyon meg volt hatva és viszonzva a kézszerítást, hálásan rebegte: Isten fizesse meg, jó uram!

Adni, donner, tehát nemcsak pénzt lehet, hanem lelkieket is. Es ez alkalommal arra hívom fel becses figyelmüket, hogy ilyen érte-

lemben készüljünk a mi szegényügyi látogatásainkra. Mert erre igenis készülni kell. Soha, soha az ember ne menjen el meg nem felelő hangulatban, vagy lelki állapotban szegényhez. Épen így kell arra vigyáznunk, hogy a kórházba se betegesen menjünk, vagy valami lelki bajjal menjünk, vagy nem harmonizált hangulatban óvakodjunk szegénylátogatást tenni.

Oly gyönyörű felírás az, ami egy londoni közkórház főbejáratánál van felírva: Kedves látogató! Alulírott igazgatóság kér, hogy csak akkor lépd át a kórterem küszöbét, ha megfelelő lelkülettel bírsz. Ha bosszús vagy, halaszd el látogatásodat, vagy mondj le róla egészen, betegünknek ugyanis csak harmonikus hangulat válik javára. Ha nem tudnád legyőzni azt, ami lelkedet ingerli, hallgasd meg az igazgatóság kérelmét és inkább ne keresd fel betegünket.

Mélyen tisztelt uraim es hölgyeim! Emerson azt mondja: Geben kann nur, auf den sieh Gottesgeist herniedergelassen.

Mélyentisztelt Urak és Hölgyek! Hogyha tehát felébredt önökben a vágy és programba veszik, hogy a szegényügyi anyagi szempontok mellé ki akarják tüzni a most megbeszélte lelki szempontokat is, akkor gondoljanak erre a mondásra és kérjék a Gottesgeist, a Szentlélek-Uristent, aki egyedül képesít bennünket a lelki, mélyenjáró hatásokra, hogy világosítson fel és vezessen bennünket.